

REMISSYTTRANDE

Datum
2018 -04- 19

Dnr
730-18-8.1
Aktbilaga

1

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Betänkandet Beslag och husrannsakan – ett regelverk för dagens behov (SOU 2017:100)

(Departementets diarienummer Ju2017/09710/Å)

Justitiekanslern ska vaka över tryck- och yttrandefriheten samt värna integriteten och rättssäkerheten i den offentliga verksamheten. I Justitiekanslerns uppdrag ingår även att bevaka statens rätt och att medverka till att rättstillämpningen är effektiv och av hög kvalitet.

Genomgången av de förslag som läggs fram i betänkandet och de överväganden som görs där har skett med de utgångspunkter som Justitiekanslern, utifrån sitt uppdrag, främst har att beakta.

Med beaktande av dessa utgångspunkter har Justitiekanslern i huvudsak inte några invändningar mot förslagen. Justitiekanslern vill ändå lämna följande synpunkter.

Säkrande av information genom beslag och kopiering (7.5-7.8)

Möjligheterna till kopiering av beslagtagna egendom har analyserats och diskuterats vid flera tillfällen under senare år. Justitiekanslern har i dessa sammanhang framhållit vikten av att ett sådant förfarande regleras i lag och noterar därför med tillfredsställelse att ett sådant förslag nu läggs fram. Justitiekanslern tillstyrker förslaget att det införs en regel som innebär att det är tillåtet att kopiera beslagtagna material på de av utredningen angivna skälen. Justitiekanslern instämmer också i utredningens bedömning att det bör införas en rätt till domstolsprövning när kopior har tagits i samband med tvångsmedelsanvändning.

Utredningen har även föreslagit en reglering som innebär att kopiering införs som ett särskilt tvångsmedel. Justitiekanslern har i huvudsak ingen erinran mot utredningens överväganden i denna del. Enligt Justitiekanslern är det rimligt att de brottsbekämpande myndigheterna får en möjlighet att tillfälligt ta om hand och kopiera sådana föremål som annars hade behövts ta i beslag. Som utredningen anför (s. 408) kan en kopiering på plats ofta vara mindre ingripande för den enskilde.

Biometrisk autentisering (6.11 och 7.9)

Utredningens förslag innefattar att det i vissa fall ska finnas en skyldighet för enskilda att öppna informationsbärare och andra informationssystem med hjälp av biometrisk autentisering. I betänkandet förekommer en viss analys av det ingrepp för enskilda som ett sådant förslag innebär. Justitiekanslern anser också att utredningen på ett godtagbart sätt har redovisat det behov som föreligger i den brottsbekämpande verksamheten av det föreslagna verktyget. Av särskild vikt för bedömningen är dock att det görs en tydlig avvägning mellan de båda intressena som innefattar en redovisning av de överväganden som har gjorts i fråga om behovet av begränsningar i regleringen. Justitiekanslern anser att den fortsatta beredningen bör innefatta en sådan fördjupad analys.

Förbud mot beslag och kopiering samt närvarorätt (8.5-8.7.4)

Justitiekanslern tillstyrker förslaget att beslags- och kopieringsförbudet bör omfatta både traditionella handlingar och upptagningar. Justitiekanslern ställer sig också positiv till utredningens förslag om närvarorätt.

I betänkandet har vidare föreslagits att beslagsförbudet i närståendefallet ska avskaffas. Enligt Justitiekanslern kan underlaget för den bedömningen ifrågasättas av delvis samma skäl som under föregående rubrik. Det har förvisso presenterats en viss analys av behovet av ett avskaffande. Det saknas dock en närmare analys av integritetsintresset och en tydlig avvägning mellan de olika intressena.

Det bör även framhållas att frågan om beslagsförbud i närståendefallet har övervägts relativt nyligen (se SOU 2014:49 s. 297-302). Då föreslogs att ett undantag från beslagsförbudet skulle gälla endast vid vissa brottstyper. Det nu framlagda förslaget innehåller inte någon närmare analys av de överväganden som då gjordes.

Även om utredningens motiv i vissa delar kan ha fog för sig anser Justitiekanslern att det krävs ytterligare överväganden innan förslagen i denna del kan leda till lagstiftning.

Förstörande av kopior och rätten till domstolsprövning (9)

Justitiekanslern har i tidigare remissvar efterfrågat särskilda bestämmelser om gallring av kopior av beslagtaget material (se Justitiekanslerns remissyttrande den 13 oktober 2011, dnr 4187-11-80). Mot den bakgrunden är det positivt att det nu framlagda lagförslaget innefattar sådana överväganden. I detta sammanhang har utredningen också analyserat och tagit ställning till om det finns behov av regler om att kopior ska få förstöras. Som utredningen angett innebär en sådan reglering en avvägning mellan brottsbekämpningsintresset och den enskildes integritetsintresse. En annan grundläggande aspekt i sammanhanget är den enskildes rättssäkerhet. Utredningen har gjort en noggrann genomgång av frågan om förstörande av

kopior och de förslag som lämnas förefaller väl övervägda. Justitiekanslern har i huvudsak inga invändningar mot förslagen. Vad gäller frågan om beslagtagna handlingars och kopiers status noteras att Högsta förvaltningsdomstolen nu har tagit ställning till om en spegelkopia av information som lagrats på en hårddisk som tagits i beslag utgör en allmän handling (se Högsta förvaltningsdomstolens dom den 20 mars 2018 i mål nr 2687-17).

Senarelagd underrättelse om beslag och kopiering (10.4)

Justitiekanslern har i tidigare remissyttranden framfört uppfattningen att det finns ett behov av att öka möjligheten att senarelägga underrättelser om beslag men att det är viktigt att en sådan bestämmelse tillämpas restriktivt (se t.ex. Justitiekanslerns remissyttrande den 15 augusti 2011, dnr 2249-11-80). De tidigare förslagen ledde inte till lagstiftning. Justitiekanslern finner inte skäl att nu ändra uppfattning i frågan. I betänkandet redovisas utförliga analyser både av behovet av en möjlighet att kunna dröja med underrättelse om beslag och det integritetsintrång det kan väntas medföra. Justitiekanslern finner inte skäl att invända mot den huvudsakliga intresseavvägning som har gjorts i betänkandet. Tvärtom framstår de villkor som föreslås i bestämmelsen som en rimlig balans mellan intresset av en effektiv brottsbekämpning och skyddet av enskildas integritet. I den fortsatta beredningen finns det dock skäl att mer ingående analysera hur avvägningen mellan behovet och integritetsskyddet ska göras beträffande beslag som har skett hos en annan person än den som är misstänkt för brott.

Utredningen har framhållit att det kan ställa till svårigheter för den som ska tillämpa regleringen, om villkoren för att skjuta upp en underrättelse om beslag inte stämmer överens med villkoren för att skjuta upp underrättelse om en husrannsakan som gjorts (s. 621). Justitiekanslern delar utredningens bedömning att detta förhållande talar för att skälen för uppskjutande ska uttryckas på samma sätt som i reglerna om husrannsakan. Med den utgångspunkten ställer sig Justitiekanslern dock frågande till varför det föreslås att man får dröja med underrättelsen "om det *kan antas* att underrättelsen skulle vara till men för utredningen". En sådan lydelse överensstämmer varken med tidigare lämnade lagförslag på detta område eller med reglerna om husrannsakan. Enligt Justitiekanslern finns det i den fortsatta beredningen skäl att tydligare redogöra för de överväganden som har gjorts i denna del och om någon skillnad har åsyftats.

Anna Skarhed

Linda Åkerblom